

Spanjoren i Särna

1

En uppsats av Emil Herlenius 1924

År 1842 utkom på Bonniers förlag i Stockholm en dikt, "Spanjoren i Särna" av dåvarande e.o. notarien i Svea Hovrätt, sedermera kammarherren, protokollsekreteraren i K. M:ts kansli och ledamoten av riddarhusdirektionen, friherre Rudolf Cederström, f. 1816, d. 1908. Författaren, som kort därefter två gånger erhöll pris av Svenska Akademien, beskriver på välklingande och lättflytande alexandriner en högeligen romantisk händelse från det ödsliga och avlägsna Särna. Han börjar med att skildra platsen för händelsen och Särnas natur.

"På en av dessa små och skogbeväxta öar,
Som ökad skönhet ge år Sveriges vackra sjöar,
En fiskarkoja stod. Den står där nu ej mer.
Hur hastigt faller ej en ringa hydda ner!
Ett ålderstiget par därinne fordom bodde,
Vid spisen hustrun spann, då mannen träget rodde
Kring vikarna av sjön med närt och krok och rev,
Och vad han fångat där all deras näring blev.
Väl mödosam och hård var ständigt deras levnad,
Dock kändes den ej så av dem; de ägde trevnad
Uti sitt ringa tjäll, och hela deras värld
Var deras lugna ö och deras lilla fjärd.

Det var en enslig trakt, där allvarsamma skogar
Med snöbetäckta berg och ljusa gröna slogar
En anblick ställde fram, så skön som i vår Nord
Den bjudas kan; en syn blott alltför sällan spord
Av Sveriges barn, ty dessa sköna ställen
Man måste söka upp vid foten utav fjällen.
I en så avskild nejd från människor det var
Som hyddan skänkte frid åt detta gamla par."

Detta gamla par, säger författaren vidare, hade haft en son och en dotter, som båda gift sig samtidigt, och samtidigt hade också de gamla fått den glädjen att trycka två barnbarn, en gosse och en flicka till sitt hjärta. Men strax därpå hände en stor olycka, i det att de båda barnens föräldrar en vinterkväll körde ner sig på isen och omkommo. De båda späda barnbarnen, som döpts till Karl och Maria, vuxo emellertid upp hos de gamla

" – – liksom ett syskonpar
Som med en trogen hjälp förljuvade de dar,
Som för de gamla två kanhända tunga blivit,
Om ej de ungas kraft sitt glada bistånd givit
Och livat upp därvid med munterhet och sång
Den gamla hyddans ro vid stranden mången gång."

Att de båda unga en gång skulle bliva ett par, var såväl för dem själva som för de gamla en självklar sak. Men annorlunda tycktes vara bestämt av Forsynen, ty en bister vinterkväll gästades deras hydda av en resande främling, som till häst och åtföljd av en norрман färdats till deras trakter och bad om husrum för sig och sitt sällskap. Han beskrives på följande sätt:

"Kring pannans höga valv sig krökte svarta lockar,
Lik dessa mörka moln, dem midnattsvinden skockar.
En djup och manlig röst, som klingade likt sång,

En hög och reslig växt, en stolt och ädel gång.
 En blick så full av eld, hans mörka ögon sände,
 Att liksom av en blixtn var sig träffad kände.
 En mörk och solbränd hy men fina anletsdrag
 Och allvar, värdighet och ridderligt behag
 I varje rörelse; se där hans bild du skådar,
 Där varje drag du ser ett sydländskt ursprung bådard;
 Ty Söderns heta sol åt sina barn beskär
 Sin värma, glans och liv; men lugnet finns ej där.
 Av stolthet, värdighet och allvar ytan täckes,
 I djupet glöder dock en eld, som aldrig släckes.”

Dagen därpå reste norrmannen tillbaka, men främlingen stannade kvar och blev snart en förtrolig vän till familjens alla medlemmar. Han gick om dagarna ut på jakt och fiske, och om kvällarna roade han gamla och unga med berättelser från den yttre världen. Men tydligt var, att någon djup sorg tryckte hans sinne, och under de ljusa sommarnätterna kunde han sitta ensam i sin båt.

”Och sjöng med klangfull röst i ljuva klagotoner
 Uppå ett okänt språk från Söderns milda zoner.
 Till hyddan ljödo fram hans toner mången gång,
 Där ingen dock förstod hans tjuvningsfulla sång:
 ”Y assi un pequeño alivio al dolor mio,
 No hallo en monte, en llano, en prado, en rio.
 Agora que calla el viento,
 Y el sesgo mar esta en calma,
 No se calme mi tormento”

— — — — —

”Emellertid alltjämt i hyddan gästen bodde,
 Dess inre rum var hans; varur man stundom trodde
 Sig höra, hur han bad framför en Kristusbild
 Fast på ett okänt språk; men rösten var så mild,
 Så bedjande den var, att gumman tyst och sakta
 Till nyckelhålet smög att främlingen betrakta,
 Och varje gång därvid på detta sätt hon såg
 Hur andaktsfullt på knä i stillabön han låg,
 Och med förundran såg hon honom handen föra
 Till ansikte och bröst och korsets tecken göra,
 Åkallande därvid Försonarns helga namn,
 Vars törnekrönte bild han slöt uti sin famn.
 Till kyrkan däremot han gick ej som de andra;
 Det var det enda fel, som gubben visste klandra
 Med gumman hos sin gäst, ty utom detta blott
 Allt vad hos honom fanns, berömvärdt var och gott”

En vacker sommarkväll bad honom till sist Maria, som länge känt medlidande med hans dystra belägenhet, att öppna sitt hjärta för henne, och han beslöt att villfara hennes begäran och förtäljde, att han var en spanjor vid namn Rodrigo Di Lavar från Valencia och av ädlaste

börd. Hans fader var sedan ende sonens födelse änklings, och hemmet förestods av en kvinnlig släkting, en änka, som själv hade två barn, Fernando och Isabella. Hon älskade sin hårde och stolte son med svärmisk kärlek, men sin änglalika och milda dotter kunde hon ej tåla, varför hon beslöt att göra henne till nunna. Men Rodrigo hade fattat kärlek till Isabella, som ock besvarade den, och då Isabella trots allt likväl tvangs att ingå i ett nunnekloster i Orihuela, så bortrövades hon därifrån av Rodrigo, som med henne ingick äktenskap. De levde sedan en tid under andra namn fördolda för världen och skulle hava varit fullkomligt lyckliga, om ej brottet mot kyrkans lagar vållat svåra samvetskval. De beslöto därför att göra en pilgrimsfärd till Compostella, för att genom San Jago få förlåtelse, men så snart de anlät dit insjuknade Isabella och dog. På sin dödsbädd förmådde hon Rodrigo att avgiva en dyr ed, att han aldrig skulle utkräva hämnd på Fernando, som förmått henne att samtycka till att taga doket genom en falsk underrättelse, att Rodrigo trolovat sig med en annan.

Halvt vansinnig av sorg återfanns Rodrigo av sin gamle fader, som vid underrättelsen om Fernandos svek jagade denne på porten. Rodrigo blev dock belagd med kyrkans bann, och för att få detta upphävt begav sig hans far till Rom och lovade den Heliga Fadren att i Valencia grunda ett praktfullt kloster. Hans bön beviljades, dock blott på det villkor, att sonen för en tid gick i landsflykt. Denne begav sig då först till England och därifrån till Norge, men hans vistelseort utspanades av Fernando, som utmanat honom på duell. Då begav han sig till Särnas vilda och ödliga fjäll, där han hoppades få bliva ostörd, men för några dagar sedan erhöll han ett brev från Fernando, som till sist lyckats utspana även denna tillflyktsort och nu återigen utmanade honom. Rodrigo kunde för sin heders skull ej vägra utan hade överenskommit med sin motståndare, att duellen skulle äga rum på en ödlig plats i skogen. Rodrigo avslutade sin berättelse med orden:

”I morgon är den dag, Fernando satt ut
Att på vår långa split med vapnen göra slut.”

Varken Marias tårar eller de gamlas böner kunde förmå Rodrigo att ändra sitt beslut, utan han beredde sig till duellen genom att bränna sina papper och lämna gubben ett konvolut, som skulle få öppnas, om han ej återkom från duellen. Till Maria lämnade han en dyrbar ring, som tillhört Isabella.

Rodrigo återkom ej, och de ivriga spaningar, som både Karl och Maria gjorde för att återfinna hans lik, syntes fruktlösa. Först efter ett år återfann Karl Rodrigos multnande kvarlevor, som lätt igenkändes på den smaragdprydd vapenring, som ännu satt kvar på likets högra hand. De båda gamla begåvo sig då till häradshövdingen, som i deras närvaro öppnade det förseglade konvolutet, vilket innehöll, att all Rodrigos kvarlåtenskap och de påsar med guldmynt, som funnos i hans reschatull, skulle tillfalla dem.

Maria hade emellertid så djupt gripits av Rodrigos tragiska öde, att hennes förstånd under flera år var omtöcknat, men tiden läkte till sist hennes sår, och hon samtyckte då till allas glädje att bliva Karls maka.

”Sist mätta utav år de begge gamla dogo,
I det ett ömt farväl de av de unga togo.
Väl saknades de djupt, men sorgen fick ändå
En lättnad mången gång i omsorg för de små.
Dock vid de gamlas död, vid denna nya saknad
Maria inom sig ånyo kände vaknad
En önskan att få bo i någon annan trakt,
Där ej så många frön till oro sinnet lagt
Från de förflutna dar i hennes unga sinne,
Som led ännu ibland av deras sorgsna minne.

Hon nämnde det för Karl, han villfor hennes bön.
 De lämnade alltså sin hydda uppå ön
 Och flyttade sitt bo till mänskor mera nära,
 Där i sitt nya hem de nu först fingo lära
 Att i Rodrigos skänk åt dem förvarat var
 Ett välstånd mer än nog för deras lugna dar.
 I hjälp åt andras nöd sin högsta fröjd de funno,
 Och i ett lyckligt hem bland sina barn de hunno
 Av alla älskade, i det de gjorde gott,
 En skön och avundsvärd men oavundad lott.”

*

Författaren säger själv i företalet, att berättelsen är grundad på en sann händelse, som en del år förut inträffat i Särna. Frågan blir då, vad som verkligen givit stoff till den vackra dikten, och genom trägna forskningar, som gjorts av Särna fornminnesförenings ordförande, grosshandlaren Magnus Engzelius, har åtskilligt kommit i dagen om den mystiske främlingen, men det hela är fortfarande insvept i en slöja av dunkelhet och ovisshet, som aldrig torde kunna skingras, allraminst då det nu förflutit nära hundra år, sedan ”spanjoren” vistades i Särna, så att mycket gått förlorat i fråga om befolkningens hågkomster av förloppet. Vad som kan anses säkert, är i huvudsak följande.

Den 17 maj 1826 kom en ensam främling vandrande från Västerdalarne utefter den öde skogsstigen och nådde sent på kvällen fram till den lilla byn Sörberget, ½ mil söder om Särna kyrkoby. Han gick in i en numera försvunnen stuga (tomtningen efter denna stuga kan ännu påvisas) omkring 50 meter från Lindqvistska gården, där Olof Halfvarsson bodde *) (*Olof Halfvarsson från Östgården, f. 1785, d. 1873, gift 1814 med Marit Andersdotter, f. 1786, d. 1858. Hans systerson Anders Lindqvist, f. 1819, d. 1892, hade varit vaktmästare vid Falu lasarett. Han var gift med Anna Maria Carlsson, f. 1812, d. 1889. Deras son Anders, f. 1854, är den som i Särna har mest att berätta om ”spanjoren”.*)

På främlingens fråga om härbärke kunde beredas honom över natten, svarades att han skulle få ligga på ”bakstbordet”, ty förnämligare resande – och här var det tydligen frågan om en sådan – blevo efter ortens sed alltid erbjudna denna hedersplats. Med tillhjälp av goda fåskinnsfällar iordningställdes i all hast en bekväm bädd åt den tydligen mycket trötte främlingen, som den dagen vandrat åtskilliga mil. Tidigt följande morgon lämnade denne sitt välbärgade värdfolk, sedan han gjort sig underkunnig om rätta stigen till Särnaby. Då han kom fram till Särnaberget (den nuvarande bydelen Berget) öppnade sig med ens skogen, och han såg framför sig en vacker och leende trakt i bergssluttningarna ner mot sjön. Där var en liten by med några grå kojor och en och annan större gård samt en gammal fjällkyrka, som skymtade fram mellan björkarna, och i norr framträdde de blånande fjällen med sina vita toppar. Han förstod nu, att han hade nått fram till Särna kyrkoby, målet för hans långa färd. En till synes större gård låg strax nedanför berget, och där väntade han finna ett efter sina fordringar på livet någorlunda bekvämt husrum bland hyggliga människor. Vid framkomsten till gården blev han vänligt mottagen av kyrkvärden Ro Erik Persson och dennes far Per Ersson samt husets övriga medlemmar. *) (*Se bil. 1.*)

Gubben Per Ersson höll just på att tillsammans med sina båda söner Erik och Rolf och sonsonen Per förbereda dagens arbeten, ty det var ordning och fart i göromålen på den gården. Den efter Särnaförhållanden synnerligen stora, i två våningar uppförda bostaden och de många präktiga uthusen tillkännagåvo för den långväga resanden, att han kommit till välbärgat folk. Där uppehöll han sig nu under den närmaste tiden, och antagligast är, att han bodde hos Ro Erik Persson, som hade ett eget hushåll. Rogården eller ”Ron” bestod nämligen av två sammanbyggda gårdar, och då Ro Eriks familj bestod blott av man och hustru samt

sonen Per (jämnårig med Ro Rolf), torde där ha funnits det bästa utrymmet. Av de dåtida husen på Ron (det gamla Wrån) återstår nu endast ett gammalt boningshus; alla de andra äro ersatta med nya.

Redan från första dagen uppträdde främlingen med stor hemlighetsfullhet och uppgav sig vara spanjor av ädel börd samt antydde, att han flytt från sitt fädernesland för att undgå en fiende, som ständigt förföljde honom. Ovisst är om han under denna tid ens uppgivit något sitt namn. Gamla sårnabor veta ännu att berätta, att han strax efter sin ankomst till socknen ofta sågs klättra upp i en stor björk, som på den tiden stod på Berget, och från denna upphöjda plats ängsligt kasta sina blickar mot söder, längs den väg, på vilken han kommit. Det såg sålunda ut, som om han väntade, att någon skulle komma denna väg, någon som han helst ville undfly. Han var egentligen icke hemma oftare än vid måltiderna; dessemellan sågs han mestadels uppehålla sig vid gärdsgården mellan Ron och närmaste grannens ägor, såvida han ej tagit plats i den nyss nämnda björken. Det berättas även, att han någon gång lät ro sig över sjön för att söka upp sin motståndare, som han uppgav skulle nalkas från trakten norrifrån. På kvällen den 22 Maj lär en obekant person ha infunnit sig på gården och i all stillhet talat vid folket därstädes och bett hälsa främlingen att ”nu är han här”. ”Spanjoren” hade de sista dagarna även brukat stänga in sig i sin kammare, som var belägen innanför det rum, där värdfolket bodde. Om han nu vid tillfället i fråga var hemma eller på någon av de andra platserna, där han brukade uppehålla sig, är ej fullt känt, men då han mottog hälsningen, så syntes han bliva mycket orolig och upprörd och började genast sammanrafsa sina brev och övriga papper, och eftersom någon eldstad ej fanns i hans kammare, måste han för att bränna upp dem gå ut i det yttre rummet, där värdfolket vistades, och där kastade han alltsammans i den öppna spisen. Säkerligen hade gårdsfolket av den nye främlingen fått underrättelser, som gjorde, att starka misstankar uppstodo, att allt ej stod rätt till med ”spanjoren”, varför alla hade ett vaksamt öga på honom. Man spionerade därför på honom utifrån genom fönstret och kunde iakttaga, att han satt och skrev. Dagen därpå sade han vid utgåendet till Ro Erik Persson: ”Är det så, att jag ej återkommer till kvällen, så får Ni det som är efter mig”. – Ro Erik svarade: ”Har du sådana tankar, är det bäst att ta och arresteras dig”. ”Spanjoren” tillade då: ”Det synes bli en het dag i dag, åtminstone för mig”, varpå han avlägsnade sig. Detta var sista gången man såg honom, ty omedelbart därefter rodde han över Särnasjön och syntes efter landningen begiva sig norrut.

Efter några dagar gjorde man en undersökning i hans kammare och fann då därstädes ett brev, som var adresserat till ”Werten med dess Husfolk i Särna” och av följande märkvärdiga lydelse:

Heders Werd! Utan mycket betänkande kan ni finna att jag icke är den person för vilken jag mig angivit; men var övertygad att varken brist på utkomst eller mindre hedrande orsaker bidragit till att jag lemnat edert Hus, ett heligt löfte binder mig att vara okänd; försäkrad kan ni vara att Menniskor snart skulle finnas som med största beredvillighet skulle vara mig till tjänst. – Närliggande Persedlar tillhör eder och ert Hus, ingen familie kommer att dem efterspana, därför lönar det ej mödan för eder göra onyttiga efterfrågningar. Og min Familie blir städse Eder obekant.

Går nu att uppfylla min Heders-Affaire – kommer jag åter finnes ej detta; uteblifver man åter, behåll hvad ni har, då afordrar skyldigheten antingen att flyckta eller är man icke mera –

Redeligen
J. Blomm.

Då några dagar förflutit och främlingen ej återkommit, gjordes anmälan till länsman A. Söderblad, som undersökte kvarlåtenskapen. Han fann däribland ett av Konungens Befallningshavande i Jönköping i juli månad 1825 utfärdat resepass för Sjö-Capitainen Carl

Johan Blom, 38 år gammal och enligt egen utsago född i Östergötland. För övrigt utgjordes dennes efterlämnade persedlar av flere rätt eleganta klädesplagg, såsom en svart frack, svarta klädeslångbyxor, flera fina skjortor med krås, sidenhalsdukar, sämskskinnshandskar och en vit bomullsnattmössa. Därtill kom en signetring och några toiletteartiklar, såsom en rakkniv med skaft, inlagt med djurfigurer och måhända spanskt arbete, samt en reskarta och en kladd innehållande förteckning på tackel till en brigg. Flere av plaggen voro märkta med bokstäverna C. J. B. Och den sista bokstaven var ingraverad i ringen. Några latinska böcker påträffades även, och en av dem har hamnat i Särna fornminnesförenings samlingar. Den är tillägnad riksgreve Georg Friedrich av Sayn och Wittgenstein och innehåller Samuel Pufendorfs *De officio hominis et civis*. Den är tryckt i Giessen 1700 av Immanuel Weber. På insidan av pärmen finnes ett ex libris: ett adligt vapen, bestående av två korslagda hjorthorn i blått fält *). (*Detta vapen finnes ej i vapenboken över de svenska adliga ätterna.*) På andra pärmen står namnet O. Forssling jämte året 1803.

Länsmannen avlät omedelbart rapport till K. B. i Falun, som utfärdade allmän efterlysning. Däri angives att personen i fråga vara av medelmåttig längd, något fetlagd, med kopparrigt ansikte, blå ögon samt ljust hår och ljusa ögonbryn. Han var vid avfärden klädd i grå surtout fodrad med svart fårskinn, blå långbyxor, stövlar och svart hatt samt bar en läderväska med två pistoler. I efterlysningen säges, att misstankar finnas, att namnet är uppdyktat och kvarlåtenskapen på oärligt sätt bekommen samt att personen i fråga för brott sökt och troligen lyckats att ur riket utkomma. Kungl. Överståthållareämbetet samt Konungens Befallningshavande i rikets övriga län anmodas därför att dylik efterlysning utfärda samt om något i avseende på den avvikne personen eller någon sjökaptan med namnet C. J. Blom kunnigt vara kan, sådant benäget anmäla.

På denna efterlysning kom svar från K. B. i Jönköping, och skrivelsen, som anlände till Falun den 14 Sept. 1826, översändes omedelbart till Överståthållareämbetet. Denna skrivelse har sedan ej kunnat anträffas, alldenstund en hel del handlingar före 1840 helt och hållet försvunnit från nämnda ämbetsverk, och det påstås med bestämdhet, att de i början av 1840-talet blevo sänkta i Norrström för beredande av större utrymme. Däremot har i Vadstena landsarkiv påträffats en konceptskrivelse från Jönköpings landskansli, vari säges, att "det förekommer mycket troligt, att den efterfrågade och jämväl efterlyste sjö-capitainen Blom är den Carl Jacob Blohm, sjöman till yrket, som närmare beskrivs i ett närlagt brev från Blohms syskonebarn, brukspatronen Sven Magnus Blohm på Qvill vid Eksjö, vilken innehar landskansliets uppdrag att utdela pass i den orten och således den 22 juli nästlidne år Carl Jacob Blohm med pass försett." Ett brev, som den sistnämnde skrivit till brukspatronen, bifogades som upplysning. Dessa båda brev, som säkerligen innehöllo upplysningar om Blohms levnad och om orsakerna till hans flykt till Särna, ha ej kunnat återfinnas. Däremot kan det anses som säkert, att Carl Jacob Blohm (namnet Johan torde bero på miss-skrivning i passet) var son till regementspastorn vid Jönköpings Regemente Nils Blohm, född i Edshult den 4 Febr. 1752 och död i Rogberga den 29 April 1801. Han var gift med Sara Kristina Danielsson, som var född 1760 och ännu levde 1828. Deras son Carl Jacob föddes i Lommaryd den 6 oktober 1787. Nils Blohms broder var brukspatronen Johan Gabriel Blohm på Qvill i Kråkshults socken, född 1747, d. 1808. Dennes son var brukspatronen Sven Magnus Blohm, som nämnes kusin till Carl Jacob och dennes förmyndare *). (*Se bil. 2.*) Om "spanjorens" eget öde fick man likväl upplysning. I augusti månad 1827 hittade en vallpojke ett skelett en fjärdingsväg från Malbäcksvallen. Denna numera nedlagda fäbod ligger ca fyra kilometer från fäbodstället Skönsåsen i sydostlig riktning och ungefär lika långt från Östomsjöns by. Bredvid liket låg en pistol och över detsamma några grankvistar. Om den döde själv berövat sig livet eller verkligen fallit i en duell, var naturligtvis omöjligt att avgöra. Omedelbart därefter insände länsmän Söderblad till kronofogden i Ovansiljans fögderi en rapport, att på norra sidan av det s. k. Spiberget i Särna hade anträffats ett "squelette", som

förmodas hava varit "sjöfarande C. J. Blohm från Jönköpings län, vilken förlidet år sig i Särna uppehållit". – Vidare angavs av f. D. Tullnären H. A. Kiempe redovisning av de pänningar, uppgående till ett sammanräknat belopp av 8 Rdr 16 Sk. B:co "vilka blivit tillika med sjöcapiten Blohms schellete å Särna skog funne". En fullständig rapport angående de närmare omständigheterna vid likets finande sändes jämte åtskilliga andra handlingar till Ovansiljans domsagas arkiv, men alltsammans har gått förlorat vid den stora branden i Orsa sommaren 1901. *) (*Antagligen voro de nyssnämnda två breven med bland dessa handlingar.*)

Liket blev begravet på gamla kyrkogården, norr om kyrkan och antagligen väster om sakristian, men platsen kan nu ej närmare påvisas. Den kvarlåtenskap, som fanns på gården, blev enligt beslut av tinget försåld på auktion, för att kostnaderna för likets begravning m. m. Därigenom skulle betäckas. Resten skulle, enligt medgivande från änkepastorskan Blohm, överlämnas till Ro Per Ersson, "som har visat Blohm tjänstaktighet och ett gästfritt hus".

*

Detta tyckes vara allt, som numera kan med säkerhet uppsåras angående den mystiske "spanjoren i Särna". Flere ogynnsamma omständigheter hava samverkat till att försvåra efterforskningarna, men det torde likväl vara fullt bevisat, att mannen verkligen var sjöfarande Carl Jacob Blohm. Orsaken till hans flykt upp till det ödsliga och avlägsna Särna torde däremot aldrig bliva fullt klarlagd, och man är uteslutande hänvisad till gissningar. Nu levande medlemmar av släkten känna ingenting därom, men en av dem vet att berätta, att Carl Jacob Blohm haft en kärlekshandel med en torpardotter, och att följden därav blev ett flickebarn. På 1870- eller 80-talet levde ännu denna senare och bebodde en liten stuga i Ingatorps socken i Småland och benämndes Ulla i Gärdsgården. Det är ej omöjligt, att vi här hava lösningen på gåtan, och att Blohms beteende mot sagda torpardotter och hennes anhöriga ej varit av honettaste slag. Den person, som uppsökte honom i Särna, kan mycket väl ha varit en förtörnad fader eller broder till den förförda flickan, och under sådana omständigheter är ej heller omöjligt, att en duell ägt rum. Man har under alla förhållanden svårt att värja sig från misstanken, att Carl Jacob Blohm varit släktens "mauvais sujet", och det har i långliga tider varit vanligt, att personer skickats till sjös, då de ej velat sköta sig på landbacken. I Särna går den hemlighetsfulle främlingen allt fortfarande under namnet "spanjoren", och mångas mening är den, att han varit en högtstående och farlig politisk person, som på ett eller annat sätt måste bringas ur världen. Det anses ock för anmärkningsvärt, att kapten O. S. Von Unge, som under sina färder i Dalarne år 1826 vistades i Särna prästgård och några år därefter (1829) utgav sin bok, "Vandring genom Dalarne", ej med ett ord omnämnt "spanjoren". Det misstänkes fördenskull, att han varit ute på en hemlig mission för att övertyga sig om, att på ort och ställe inga misstankar funnos bland befolkningen och att intet blivit röjt av främlingen själv. Hela denna version skulle nog med förtjusning ha upptagits av Crusenstolpe, om han känt till händelsen, men den måste alldeles förkastas vid mera noggrann efterforskning. Vidare tros allmänt i Särna, att det ekonomiska välstånd, som länge utmärkt Rosläkten, skulle härleda sig från "det spanska arvet", men verkligheten har jävat även detta påstående. Frågar man till sist, huru friherre Rudolf Cederström fått kunskap om hela episoden, vilken han så förträffligt utnyttjat i sin dikt, så finner man förklaringen däri, att en släkting till honom d. v. Notarien, sedermera häradshövdingen frih. Anders Cederström (f. 1805, d. 1885), under någon tid var biträde hos domaren i Ovansiljans domsaga. Då har han naturligtvis fått höra åtskilligt om den gåtfulle och underlige "spanjoren i Särna", och detta har han sedermera omtalat för sin släkting, som härifrån fått stoff till dikten.

- - - - -

Bil. 1

RO-SLÄKTEN

Per Ersson, f. 1761, d. 1831, g. m. Ro Ingeborg Rolfsdotter, f. 1763, d. 1853. Barn:

1. Ro Erik Persson, kyrkovärd, f. 1785, d. 1837, g. m. Ingeborg Olsdotter från Idre, f. 1785, d. 1875. Barn:

a. Ro Per Ersson, kyrkovärd, f. 1808, d. 1879, g. m. Sara Persdotter fr. Loken.

Barn:

Ingeborg, f. 1835.

Malin, f. 1837.

Erik, f. 1840.

Per, f. 1843 (utflyttade till Amerika).

Olof, f. 1850.

b. Ro Malin Ersdotter, f. 1812, död, g. m. Back Israel Ersson, nybyggare vid Harptjärn.

2. Ro Malin Persdotter ("Vackra Malin"), f. 1790, d. 1874, g. m. 1) Jonas Gustaf Arnberg, f. 1792, d. 1829. 2) Kronolänsman Anders Söderblad.

3. Ro Anna Persdotter, f. 1796, död.

4. Ro Rolf Persson, f. 1808, d. 1873, g. m. Karin Persdotter, f. 1812, d. 1886. Barn:

a. Ro Ingeborg Rolfsdotter, f. 1833, död.

b. Ro Anna Rolfsdotter, lever, g. m. Rabb Jöns Jannesson.

c. Ro Sigrid Rolfsdotter, f. 1839, lever, g. m. Olomorts Erik Larsson, f. 1827, d. 1900. (Namnet Ro är upptaget av deras avkomlingar).

Bil. 2.

Släkten Blohm.

Johan Blohm, f. 1690, d. 1764, kronolänsman i Södra Vi, g. m. Eva Rudman. Barn:

1. Carl Johan, f. 1716, d. 1782, kyrkoherde i Svanhals och Kumla, kontraktsprost, g. m.

1) Susanna Margareta Asping, f. 1722, d. 1776, 2) Beata Roos. Söner:

a. Johan Erik, f. 1759, d. 1822, kyrkoherde i Viby, g. m. Brita Maria Loenbom.

b. Carl Adolf, f. 1760, d. 1791, frälskamrer, g. m. Hedvig Lovisa Rundén, f. 1768, d. 1821. Barn:

Johan Olof, f. 1785, d. 1808, student.

Hedvig Lovisa, f. 1788, d. 1855, g. m. Kyrkoherden i Väderstad Samuel Niclas Moselius (i hans 2:a gifte), f. 1783, d. 1858.

2. Gabriel, f. 1719, d. 1782, kronolänsman, g. m. Eva Berg. Barn:

a. Johan Gabriel, f. 1747, d. 1808, brukspatron på Qvill, anlade Blomsholms pappersbruk, g. m. Kristina Beata Gislow. Son:

Sven Magnus, f. 1744, d. 1838, brukspatron, g. m. Eva Margareta Carlfeldet. Stamfader för nu levande ättlingar.

b. Per, f. 1748, d. 1816, kyrkoherde i Östra Tollstad och Sya, g. m. Kristina Margareta Kratz. Dotter:

Charlotta, d. 1856, g. m. 1) Major G. Söderholm, 2) Major C. A. Pfeiff.

c. Nils, f. 1752, d. 1801, regementspastor, g. m. Sara Kristina Danielsson, f. 1760, d. Efter 1828. Son:

Carl Jacob, f. 1787, d. 1826, "Spanjoren i Särna".

- d. Eva Maria, g. m. Kapten C. M. Carlfeldt.
3. Ulrika, f. 1733, d. 1790, g. m. Kyrkoherden i Rumskulla och Hessleby Birger Liedholm, f. 1721, d. 1793.
4. Johan Lorentz, f. 1737, d. 1813, mönsterskrivare.
5. Olof, d. 1786, tullnär i Eksjö.

Tillägg.

Under uppsatsens tryckning har det kommit till förf:s kännedom, att i Särna går verkligen en sägen, att "spanjoren" skulle under tysthetslöfte ha anførtrott "Vackra Malin" (se bil. 1), att han haft ett kärleksförhållande med en ung flicka, vars broder högtidligen lovat taga hämnd på honom, för det att han förfört systemen.

Den plats, där "spanjorens" lik påträffades, har uppgivits vara dels Malbäcksvallen, dels den närbelägna, ävenledes nedlagda Manvallen. Denna senare fäbod låg vid Kvarnbäcken cirka 4 km. norr från färjestället vid Sundet några hundra meter i nordost från gården Skönsåsen. Pojken, som fann skelettet, hette Man-Ola.

Avskrivet av Tjern Inga Wall mars 2013. Ej garanterat fritt från skirvfel....